

רשומות

הצעות חוק

22 באוקטובר 1979

1419

א' בחשוון תש"ם

עמוד

30

חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1979

מתפרסמת בזה מטעם הממשלה הצעת חוק האזרחות (תיקון מס' 4):

מבוא

מגמתו העיקרית של החוק המוצע היא הגמשת הוראות חוק האזרחות, תשי"ב—1952, באותם נושאים שהנסיון אשר הצטבר במשך 27 שנות קיומו של החוק מלמד כי ניתן להגמישם. ההגמשה המוצעת באה לידי ביטוי בעיקר בשלושה תחומים:

- א. הקלת האפשרויות לרכישת אזרחות ישראלית. בענין זה יש לציין במיוחד את ההצעה לבטל את הצורך בהוכחת ישיבה רצופה בישראל מיום הקמת המדינה ועד תחילתו של חוק האזרחות (14 ביולי 1952), כאחד התנאים לרכישת אזרחות ישראלית מכות ישיבה בישראל, ואת הוראת השעה המוצעת שלפיה יהיו רשאים עולים חדשים שהצהירו על אי רצונם לרכוש אזרחות ישראלית מכות שבות, לבטל את הצהרתם האמורה תוך שנה מיום תחילתו של החוק המוצע, ולרכוש בכך אזרחות ישראלית;
- ב. הרחבת האפשרות לותר על אזרחות ישראלית כאשר זו איננה רצויה לאזרח. בענין זה ראוי להדגשה מיוחדת ההצעה להעניק להורים אפשרות לותר, בנסיבות מסויימות, על האזרחות הישראלית של ילדיהם הקטינים, באופן בלתי תלוי באזרחותם הם;
- ג. אי הקניית אזרחות ישראלית כלל לאלה שאין להם זיקה של ממש למדינה. לתחום זה שייכת ההוראה המוצעת לצמצום ניכר של תחולת עקרון "דין הדם" כדרך לרכישת אזרחות ישראלית מלידה.

חוק האזרחות (תיקון מס' 4) תש"ם-1979

1. בסעיף 2 לחוק האזרחות, תשי"ב-1952: (להלן - החוק העיקרי) -

(1) בסעיף קטן (א) במקום פסקה (3) יבוא:

"(3) על קטין אזרח חוץ שנולד מחוץ לישראל ואשר לפני עלייתו לישראל, כיום העליה, כיום קבלת תעודת העולה או תוך שלושה חדשים מיום העליה או מיום קבלת תעודת העולה, הצהירו הוריו בכתב שאין הם רוצים שהוא יהיה אזרח ישראלי; לענין מתן הצהרה כאמור -

(א) אין נפקא מינה אם הורי הקטין הם תושבי ישראל או לא ואם הם אזרחי ישראל או לא;

(ב) די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין";

(2) בסעיף קטן (ד), במקום הסיפה המתחילה במלים "לבין יום הולדתו ה-21" יבוא "לבין יום הולדתו ה-22, להודיע לשר הפנים שהוא מבטל את הצהרת הוריו לגבינו והוא יהיה לאזרח ישראלי מכוח שבות מיום מתן ההודעה האמורה";

(3) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) שר הפנים רשאי לאשר קבלת הצהרה על אי רצון להיות אזרח ישראלי לפי פסקאות (2) או (3) לסעיף קטן (א) שניתנה בתוך תקופה של שלושה חדשים לאחר תום שלושת החודשים האמורים בפסקאות אלה, אם ראה שהאחור במתן ההצהרה נובע מסיבות שלא היתה למצהיר שליטה עליהן.

(ז) שר הפנים יודיע לכל תושב ישראל שלא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מחמת הצהרה לפי סעיף קטן (א) (3) על זכותו לכטל את ההצהרה כאמור בסעיף קטן (ד); מועד מתן ההודעה ואופן נתינתה ייקבעו בתקנות."

דברי הסבר

טין הצהרה נפרדת על רצונם שהוא לא יהיה אזרח ישראלי. הצהרה זו יהיו ההורים רשאים למסור בין אם הם אזרחי חוץ ותושבי חוץ ובין אם הם אזרחי ישראל ותושביה, וניתן יהיה למסור את ההצהרה בין בישראל ובין מחוץ לה.

גם הורה אחד יהיה רשאי למסור את ההצהרה האמורה רה אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין.

(ב) סעיף 2 (ד) לחוק העיקרי קובע שתושב ישראל אשר לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח שבות, בשל כך שבהיותו קטין כללו אותו הוריו בהצהרה שמסרו על אי רצונם להיות אזרחים ישראלים, יהיה רשאי, בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 ליום הולדתו ה-21, להצהיר שברצונו להיות אזרח ישראלי, ואם עשה כך יהיה לאזרח מכוח שבות מיום הצהרתו.

1 סעיף (א) אזרחות ישראלית מכוח שבות מוקנית לכל יהודי העולה ארצה מיום עלייתו, ול- יהודי שלאחר בואו לארץ החליט להשתקע בה - מיום שהוא מקבל את תעודת העולה. אולם סעיף 2 (0) (2) לחוק העיקרי מאפשר לבגיר אזרח חוץ העולה לארץ להצהיר תוך שלושה חדשים מיום עלייתו או מיום קבלת תעודת העולה שאין הוא רוצה להיות אזרח ישראלי, ואם הצהיר כך לא מוקנית לו אזרחות ישראלית. בהצהרה האמורה רשאים הורים לכלול את ילדיהם הקטינים שהינם אזרחי חוץ, אך אין בחוק אפשרות שהורים ימסרו הצהרה כזו רק בשביל ילדם הקטין. התוצאה היא שקטין העולה לארץ בגפו, מוענקת לו באופן אוטומטי אזרחות ישראלית גם אם הוריו אינם רוצים בכך, דבר הגורם לעיתים לכך שהורים מונעים מילדיהם לעלות לארץ. לפיכך מוצע לאפשר להורים למסור לגבי ילדם הק-

1 ס"ח תשי"ב, עמ' 146; תשי"ח, עמ' 84; תשכ"ה, עמ' 212; תשל"א, עמ' 118.

(1) בסעיף קטן (א), במקום פסקאות (1) עד (3) יבוא:

"(1) ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952) היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים;

(2) ביום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תשל"ט - 1979 (להלן - תיקון תשל"ט), היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין."

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) מי שגולד אחרי הקמת המדינה, וביום תחילתו של תיקון תשל"ט היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין והוא צאצא של אדם שהיה לאזרח ישראלי על פי האמור בסעיף קטן (א) או של אדם שהיה זכאי להיות אזרח ישראלי כאמור אילולא נפטר או חדל להיות תושב הארץ, יהיה לאזרח ישראלי מיום לידתו."

דברי הסבר

לשטח ישראל אחרי הקמת המדינה, או שבתקופה זו הוא נכנס לישראל כדין.

קיימים תושבים בישראל שהתנאי הנוכח בפסקה (3) מנע מהם קבלת אזרחות ישראלית מאחר שלא היה באפ"שרותם להוכיח שמקום מגוריהם הקבוע, מיום הקמת המדינה ועד 14 ביולי 1952, היה בישראל או בשטח שהיה לשטח ישראל אחרי הקמת המדינה. מכיון שתלסו למעלה מ-27 שנים מאז שנקבע התנאי האמור והתברר שמאד קשה להוכיחו, מוצע לבטל תנאי זה. אגב כך מוצע גם לתקן את התנאי הנוכח בפסקה (1), המתייחס לתאריך שאיננו רלבנטי כיום.

על פי המוצע תוקנה מיום הקמת המדינה אזרחות ישראלית מכוח ישיבה בישראל למי שערב הקמת המדינה זה היה נתין ארץ ישראל ולא היה לאזרח מכוח שבות, אם נתקיימו בו שני תנאים אלה:

(1) ביום כניסת החוק העיקרי לתקפו הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים;

(2) ביום תחילת תקפו של התיקון המוצע בזה לחוק הינו תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין.

(ב) גם לצאצאיהם של התושבים הנזכרים לעיל לא הוקנתה אזרחות ישראלית עד היום, אלא אם הם אזרחים ישראליים מכוח לידה לפי סעיף 4 לחוק העיקרי, או שהם נעשו אזרחים ישראלים מכוח לידה וישיבה בישראל לפי סעיף 4א, או שהם התאזרחו לפי סעיף 5.

מוצע לכן שצאצא של אדם שהיה לאזרח ישראלי על פי התיקון המוצע לסעיף 3 (א) של החוק העיקרי, או צאצא של אדם שהיה זכאי להיות אזרח ישראלי על פי תיקון זה אילולא נפטר או חדל להיות תושב הארץ, יתיה אף הוא אזרח ישראלי מיום לידתו בתנאי שביום תחילתו של התיקון הינו תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין.

מאחר שבתקופה שבין גיל 18 לגיל 21 התושבים שה-סעיף האמור חל עליהם נמצאים בדרך כלל בשירות צבאי, מוצע להאריך בשנה נוספת את התקופה שבה הם יהיו רשאים לקבל את האזרחות הישראלית מכות שבות.

כן מוצע לשנות את דרך קבלת האזרחות כך שבמקום הצהרה על רצון להיות אזרח ישראלי, יוכל מי שזכאי לקבל את האזרחות לפי סעיף 2 (ד) להודיע לשר הפנים שהוא מבטל את ההצהרה אשר הצהירו הוריו על אי-רצונם שהאזרחות הישראלית תוקנה לו. מיום מסירת הודעה זו יהיה המודיע לאזרח ישראלי מכוח שבות.

(ג) כאמור קבועה בחוק העיקרי תקופה של שלושה חדשים מיום העליה לארץ או מיום קבלת העודת העולה למסירת הצהרה על אי-רצון להיות אזרח ישראלי. מעמים קורה שהעולה לא יכול היה למסור את ההצהרה בתוך התקופה האמורה בשל נסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן. מוצע לכן ששר הפנים יהיה רשאי בנסיבות כאלה לאשר קבלת ההצהרה שניתנה בתוך תקופה של שלושה חדשים לאחר תום שלושת החדשים הקבועים כיום בחוק.

סעיף 2 (א) סעיף 3 (א) לחוק העיקרי קובע כי מי שהיה ערב הקמת המדינה נתין ארץ ישראל ולא מוענקת לו אזרחות ישראלית מכוח שבות, יהיה לאזרח ישראלי מיום הקמת המדינה מכוח ישיבתו בישראל אם נתקיימו בו התנאים הבאים:

(1) ביום ד' באדר תשי"ב (1 במרס 1952) הוא היה רשום כתושב במרשם התושבים;

(2) ביום תחילת תקפו של החוק, כלומר ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952), הוא היה תושב ישראל;

(3) מיום הקמת המדינה ועד תחילת תקפו של החוק הוא היה בישראל או בשטח שהיה

3. במקום סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:

4. (א) אלה יהיו אזרחים ישראלים מכוח לידה:
- (1) מי שנולד בישראל כשאחד מהוריו לפחות הוא אזרח ישראלי ולא היה לאזרח ישראלי לפי סעיף 2;
 - (2) מי שנולד מחוץ לישראל כשאחד מהוריו לפחות הוא אזרח ישראלי -
- (א) מכוח שבות;
- (ב) מכוח ישיבה בישראל;
- (ג) לפי פסקה (1);
- (ד) מכוח התאזרחות.
- (ב) לענין סעיף זה מי שנולד אחרי מות אחד מהוריו דינו שאותו הורה היה במותו אזרח ישראלי.

4. בסעיף 7 לחוק העיקרי, המלים "בהיותו קטין ואף" - יימחקו.

5. במקום סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא:

9. (א) שר הפנים רשאי להעניק אזרחות ישראלית, כמתן תעודה והחזיר שייקבע בתעודה -
- (1) לקטין חושב ישראלי - על פי בקשת הוריו;
 - (2) לילדו הקטין של אזרח ישראלי לפי סעיף 4 (א) (2), אף אם הקטין אינו חושב ישראלי - על פי בקשת הוריו;
 - (3) לילדו של אזרח ישראלי לפי סעיף 4 (א) (2) וכן למי שאזרחותו הישראלית כוטלה לפי סעיף 10 בהיותו קטין - על פי בקשה שהגיש לשר בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 לבין יום הולדתו ה-22.
- (ב) לענין סעיף קטן (א) (1) ו-(2), רשאי הורה אחד לבקש הענקת אזרחות אם הוא רשאי להתזיק לבדו בקטין.

דברי הסבר

מכוח לידה רק אם בשעת לידתו היו אביו או אמו אזרחים ישראליים שלא מכוח לידה, כלומר - האזרחות הישראליה תעבור בירושה דור אחד בלבד.

4 סעיף המוצע בסעיף זה מתחייב מהוצאת אדם נשוי מכלל הגדרת "קטין" כמוצע בסעיף 9 להלן.

5 סעיף על פי המוצע בסעיף 3 לעיל תוקנה אזרחות ישראלית מכוח לידה למי שנולד מחוץ לישראל רק אם אחד מהוריו הינו אזרח ישראלי שלא מכוח לידה. לילדו של מי שרכש אזרחות ישראלית בדרך זו לא תוקנה עוד אזרחות ישראלית באופן אוטומטי, אלא מוצע ששר הפנים יוסמך להעניק לו אזרחות ישראלית על פי בקשת הוריו שתוגש עד הגיעו לגיל 18 או על פי בקשתו הוא שתוגש בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 ל-22.

3 סעיף 4 לחוק העיקרי קובע שכל מי שנולד כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים יהיה אזרח ישראלי מכוח לידה. בכך מאמץ החוק את עקרון דין הדם (jus sanguinis) כשיטה לרכישת אזרחות ישראלית, כלומר, האזרחות עוברת בירושה מהורים לבנים בלי שום לב למקום הלידה של ההורים או הבנים למקום מושבם הקבוע. בדרך זו עוברת האזרחות הישראלית מדור לדור והיא מוענקת גם לאנשים אשר אין להם כל זיקה וקשר לישראל ואינם הפצים כלל באזרחות

דבר זה גורם, מצד אחד, לירידת ערכה של האזרחות הישראלית ואינו מוסיף כבוד לשמה של המדינה; מצד חר מהווה הדבר גורם שלילי בסיכוי עלייתם של אותם אזרחים ארצה, שכן מתוך חשש ליסוסם לשירות צבאי הם נעזים מלבקר בארץ ולבחון האם ירצו לעלות אליה יום מן הימים. לפיכך מוצע לצמצם ולהגביל את תחולת עקרון דין דם כשמי שנולד מחוץ לישראל נהיה לאזרח ישראלי

“ויתור על אזרחות

10. (א) אזרח ישראלי בגיר שאיננו תושב ישראל רשאי להצהיר שהוא מוותר על אזרחותו.

(ב) אזרח ישראלי בגיר המודיע שרצונו לחדול להיות תושב ישראל, רשאי להצהיר שהוא מוותר על אזרחותו.

(ג) קטין שהוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח שבות לפי סעיף 2 (ב) (3) ובשעת לידתו לא היו הוריו אזרחי ישראל או תושביה, וכן קטין שנולד מחוץ לישראל ואשר הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח לידה, רשאים הוריו להצהיר שהם מוותרים על אזרחותו ובלבד שביום מתן הצהרה לא היו ההורים והקטין תושבי ישראל; לענין מתן הצהרה לפי סעיף קטן זה, די בהצהרתו של הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין ודי בכך שאותו הורה והקטין אינם תושבי ישראל.

(ד) כל הצהרה לפי סעיף זה טעונה הסכמת שר הפנים, ואם הסכים השר להצהרה – האזרחות מתבטלת מהיום שקבע השר.

(ה) מכוח ויתורו של בגיר על אזרחותו הישראלית לפי סעיף זה, מתבטלת גם אזרחותו הישראלית של ילדו הקטין אם נתקיימו בו כל אלה:

- (1) ההורה השני איננו אזרח ישראלי או שהוא הסכים בכתב לכך שהויתור יחול אף על הקטין, או שההורה שוויתר על אזרחותו רשאי להחזיק לבדו בקטין;
- (2) הקטין איננו תושב ישראל או, אם היה הויתור לפי סעיף קטן (ב), נאמר בהודעה האמורה באותו סעיף קטן שרצונו המודיע הוא שאף הקטין יחדל להיות תושב ישראל;
- (3) שר הפנים לא קבע שמסיבה מיוחדת לא יחול ביטול האזרחות על הקטין.”

דברי הסבר

הגבלת תחולתו של העקרון האמור תוענק, לפי סעיף 4 (א) (2) החדש, אזרחות ישראלית מכוח לידה לילדי אזרחים ישראליים בין אם הוריהם הפגים בכך ובין אם לאו, יש צורך להעניק להורים אפשרות לוותר על אזרחותם הישראלית של ילדיהם הקטינים באופן בלתי תלוי באזרחותם הם.

לפיכך מוצע שהורים שהם תושבי חוץ יהיו רשאים להצהיר, לגבי ילדם הקטין שנולד מחוץ לישראל ואף הוא תושב חוץ, שברצונם לוותר על האזרחות הישראלית שהוענקה לו מכוח לידה. הויתור על האזרחות בעקבות הצהרה זו יהיה טעון הסכמת שר הפנים.

(ב) בסעיף 4 לחוק השבות, תשי"ג-1950, נאמר שכל יהודי אשר נולד בארץ דינו כדין עולה. סעיף 2 לחוק העיקרי קובע שכל עולה לפי חוק השבות יהיה לאזרח ישראלי. התוצאה המתקבלת מצירוף שני סעיפי חוק אלה היא שכל יהודי הנולד בארץ מוקנית לו מיום לידתו אזרחות ישראלית מכוח שבות.

יתר על כן, כתוצאה מהוספת סעיף 4א לחוק השבות בשנת תשל"ל, שבו נקבע שזכויותיו של עולה לפי חוק האזרחות מוקנות גם לילדו, לגכדו ולבן זוגו של יהודי ולבן

כן מוצע להסמיך את שר הפנים להעניק אזרחות ישראלית למי שאזרחותו זו בוטלה בעת היותו קטין על פי בקשת הוריו או בעקבות ויתור הוריו על אזרחותם כמפורט בסעיף 10 לחוק העיקרי כפי שמוצע לתקנו (להלן סעיף 6). הענקה זו תיעשה על פי בקשת האדם שאזרחותו בוטלה כאמור אם היא הוגשה לשר הפנים בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 ל-22.

סעיף 6 (א) סעיף 10 לחוק העיקרי, העוסק בויתור על אזרחות, איננו מאפשר להורים לוותר על אזרחותו הישראלית של ילדם הקטין באופן גפרד ובלתי תלוי באזרחותם הם. רק אם ההורים עצמם מצהירים על רצונם לוותר על אזרחותם הישראלית ושר הפנים מסכים לכך, או אם רק אחד ההורים הוא אזרח ישראלי ואזרחות זו מתבטלת בעקבות הצהרת ויתור שהגיש אותו הורה, מתבטלת בצמוד לכך (בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 10) גם האזרחות הישראלית של ילדם הקטין.

נוכח תחולתו הבלתי מוגבלת עד כה של עקרון דין הדם כדרך לרכישת אזרחות ישראלית, אשר כתוצאה מכך הוענקה אזרחות ישראלית מכוח לידה לילדי חוץ רבים בניגוד לרצון ההורים, נוכח הצובדה שגם לאחר

7. אחרי סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא:

10א. שר הפנים רשאי, כנסיכות מיוחדות, להסכים להצהרת ויתור של בגיר תושב ישראל על אזרחות ישראלית שהוקנתה לו לפי סעיף 2 (ב) (2) או (4) ובלבד שהויתור נועד לשמור על אזרחות אחרת שלו; הסכים השר לויתור כאמור, תבוטל האזרחות מהיום שיקבע השר ורשאי הוא אף לקבוע שהביטול הוא למפרע.

ויתור לשם שמירה על אזרחות אחרת

8. בסעיף 11 לחוק העיקרי -

- (1) בסעיף קטן (ה), במקום "לפי סעיף זה" יבוא "לפי סעיף קטן (א)";
- (2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) הוקנתה לאדם אזרחות ישראלית לפי סעיף 2 (ב) (2) או (4) ולאחר מכן ביטל שר הפנים את אשרת העולה או תעודת העולה של אותו אדם לפי סעיף 11 (ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, תחבטל גם אזרחותו הישראלית מיום ביטול האשרה או התעודה."

9. בסעיף 13 לחוק העיקרי -

- (1) בהגדרת "בגיר", בסופה יבוא "או אדם נשוי אף אם לא מלאו לו שמונה עשרה שנה";
- (2) בהגדרה "קטין", בסופה יבוא "והוא אינו נשוי".

דברי הסבר

אי אפשר להיענות לבקשתם אלא אם הם יחדלו להיות תושבי הארץ.

מוצע לכן להעניק לשר הפנים סמכות לאשר גם לתור שב הארץ בקשת ויתור על אזרחות ישראלית שהוקנתה לו מכוח שבות, אם הויתור נועד לשמור על אזרחות אחרת שלו; ועל פי המוצע יהיה השר רשאי לאשר את הויתור גם למפרע.

סעיף 8 סעיף 11 (ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, קובע ששר הפנים רשאי לבטל אשרת עולה ותעודת עולה שניתנו לפי חוק השבות אם הן הושגו על ידי מתן ידיעות כוזבות.

מוצע כי אם אדם רכש אזרחות ישראלית מכוח שבות עקב עלייתו לישראל ולאחר מכן ביטל שר הפנים את אשרת העולה או את תעודת העולה שלו לפי הסעיף הנזכר, יביא הדבר גם לביטול אזרחותו.

סעיף 9 סעיף 2 (א) (2) לחוק העיקרי מאפשר רק לעולה בגיר להצהיר שאין הוא רוצה להיות אזרחי ישראל מכוח שבות. "בגיר" מוגדר בסעיף 13 לחוק העיקרי כאדם בגיל 18 ומעלה.

ישנם מקרים שאשה נשואה אשר טרם מלאו לה 18 שנה עולה לארץ עם בעלה, ובני הזוג רוצים להצהיר על אי רצונם להיות אזרחים ישראלים, אך רק תבעל רשאי לעשות כן ואילו לאשה, בהיותה קטינה לפי הגדרת החוק, מוקנית האזרחות הישראלית בניגוד לרצונה.

וג של ילד ושל נכד של יהודי, הרי כל קרוב כאמור של תור, אשר נולד בארץ, מוקנית אף לו אזרחות ישראלית מכוח שבות.

פעמים קורה שלהוריו של אותו ילד שנולד בארץ אין כל זיקה וקשר לישראל; הם אינם אזרחי המדינה ואף אינם תושביה, אלא באופן מקרי שהתה אמו של הילד בארץ בזמן הלידה אם כתיירת או כתושבת ארעית. והנה בניגוד לרצון ההורים, ובלי שהם מתכוונים כלל ליצור בעתיד קשר של ממש עם הארץ, מוקנית לילדם אזרחות ישראלית על כל הנובע מכך, וכאמור אין ההורים יכולים כיום לבטל אזרחות ישראלית בלתי רצויה זו של ילדם.

משום כך מוצע שקטין תושב חוץ, אשר עקב לידתו בישראל הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח שבות אך בשעת הלידה לא היו הוריו אזרחי ישראל או תושביה, יוכלו הוריו להצהיר שברצונם לוותר על אזרחותו הישראלית של ילדם ובלבד שגם בעת מתן ההצהרה אין ההורים והקטין תושבי ישראל. הויתור על האזרחות בעקבות הצהרה זו יהיה אף הוא טעון הסכמת שר הפנים.

סעיף 7 יש עולים אשר לאחר שהוקנתה להם אזרחות ישראלית מכוח שבות התברר להם שעקב קבלת אזרחות זו הותלתה אזרחותם הקודמת ובעקבות זאת נשללות מהם זכויות רכוש, גמלאות, ירושה וזכויות אחרות המגיעות להם בהיותם בעלי אזרחות זרה בלבד. כדי לשמור על זכויות אלה מבקשים אותם עולים לוותר על אזרחותם הישראלית, אך לפי סעיף 10 לחוק העיקרי

2 ט"ה תשי"ב, עמ' 354.

10. אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

17א. (א) שר הפנים רשאי לאצול לאחר את סמכויותיו לפי חוק זה, כולן או מקצתן, פרט לסמכות להקיף תקנות בנות פעל תחיקתי; הודעה על אצילת סמכויות כאמור תפורסם ברשומות.
(ב) מי שרואה עצמו נפגע בהחלטה שנתן מי שנאצלה לו סמכות כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לפנות אל שר הפנים בערר לשם קבלת הכרעתו הסופית.

11. אין בחוק זה כדי לבטל אזהרות ישראלית שהיתה מוקנית לאדם ערב תחילתו. שמירת זכויות

12. (א) תושב ישראל שהאזהרות הישראלית לא הוקנתה לו מחמת הצהרה שנתן לפי סעיף 2 (ג) (2) לחוק העיקרי לפני תחילתו של חוק זה — הוראות שעה

(1) רשאי, בהודעה לשר הפנים תוך שנה מיום תחילתו של חוק זה, לבטל את הצהרתו;

(2) רשאי שר הפנים או מי שהוא הסמיך לכך לבטל, בתוך התקופה האמורה בפסקה (1), את הצהרתו אם הוכח להנחת דעתו כי ניתנה בשגגה.

דברי הסבר

מוצע, איפוא, כהוראת שעה, לאפשר לאותם תושבים להודיע לשר הפנים, תוך שנה מיום תחילתו של התיקון המוצע, על ביטול הצהרתם הקודמת. שר הפנים יהיה אף הוא רשאי בתקופה זו לבטל הצהרות כאמור אם נוכח לדעת שהן ניתנו בשגגה. לאלה שהצהרתם בוטלה, ביזמתם או ביזמת השר, תוענק אזהרות ישראלית מכוח שבות מיום הביטול.

הסדר זה נעשה בשנת 1968 במסגרת סעיף 9 לחוק האזהרות (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968, אך יש צורך כיום לחזור עליו, משום שלא כל אלה שהפצו בכך הס' פיקו לנצל את ההודמנות לביטול ההצהרה שניתנה להם בשנת 1968, וגם משום שחלק מהתושבים שבהם מדובר לא פעלו לפי ההסדר הקודם לביטול ההצהרה מכיון שהמצב המשפטי לגבי אזהרותם הקודמת לא היה ברור להם באותו זמן די צרכו.

(ב) קטינים שנכללו בהצהרת הוריהם על אי רצון להיות אזרחים ישראליים וכיום ביטול ההצהרה על פי הוראת השעה המוצעת הם עדיין קטינים ותושבי הארץ, יחול הביטול גם עליהם ואף להם תוענק בעקבות זאת אזהרות ישראלית מכוח שבות.

אם רק הורה אחד יודיע על ביטול הצהרתו ובהצהרה זו נכלל ילדו הקטין, יחול הביטול גם על הקטין אם אותו הורה רשאי להחזיק לבדו בקטין או אם צורפה להודעה הסכמת ההורה השני בכתב לכך שהביטול יחול אף על הקטין.

קטינים שנכללו בהצהרת הוריהם וביום תחילתו של החוק המוצע הם כבר בגירים, יהיו רשאים לפי סעיף 2(ד) לחוק העיקרי למסור הודעה על ביטול ההצהרה

כדי למנוע מצב דברים זה מוצע שההגדרה של "בגיר" תורחב ויכלול בה אדם נשוי גם אם לא מלאו לו 18 שנה. במקביל תצומצם הגדרת "קטין" כך שלא ייכלל בהגדרה זו אדם נשוי.

סעיף 10 מוצע להעניק לשר הפנים סמכות לאצול את סמכויותיו לפי החוק לאדם אחר, ומוצע לאפשר למי שרואה עצמו נפגע מפעולה שנעשתה מכוח אצילת סמכות זו להגיש לשר הפנים ערר על כך לשם קבלת הכרעתו הסופית.

האפשרות ששר הפנים יאצול את סמכויותיו לפי החוק קיימת גם לפי סעיף 31 לחוק-יסוד: הממשלה, אולם אפשרות הגשת הערר לשר איננה קיימת לפי סעיף זה.

סעיף 11 אחדים מהתיקונים המוצעים בחוק זה מגבירים לים ומצמצמים את האפשרות לקבלת אזהרות ישראלית. בעיקר אמורים הדברים לגבי ההגבלות המרצעות בסעיף 3, על רכישת אזהרות ישראלית מכוח לידה.

מוצע לקבוע שאזהרות ישראלית שהיתה מוקנית לאדם ערב תחילת החוק המוצע לא תישלל ממנו בעקבות התנאים החדשים שנקבעו לקבלת אזהרות ישראלית.

סעיף 12 (א) קיימים תושבים בישראל אשר הצהירו לפי סעיף 2 (ג) (2) לחוק העיקרי שהם אינם רוצים באזהרות ישראלית, מתוך סברה מוטעית שאם לא יצהירו כך יאבדו את אזהרותם הקודמת. משהתבררה להם טעותם, ביקשו לבטל את הצהרתם ולרכוש אזהרות ישראלית מכוח שבות, אך אין בחוק אפשרות לביטול כזה.

(ב) מי שהצהרתו בוטלה כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לאזרחי מכות שבות מיום ביטול ההצהרה.

(ג) עם ביטול הצהרה לפי סעיף קטן (א) יהיה גם קטין שהיה כלול באותה הצהרה לאזרחי מכות שבות, ובלבד שביום הביטול הוא עדיין קטין ותושב ישראל; בוטלה הצהרתו של הורה אחד בלבד, תחול הוראת סעיף קטן זה אם אותו הורה רשאי להחזיק לבדו בקטין או אם ההורה השני הסכים בכתב לכך שביטול ההצהרה יחול אף על הקטין.

(ד) תושב ישראל שנכלל בהצהרת הוריו לפי סעיף 2 (ג) (2) לחוק העיקרי לפני תחילתו של חוק זה ובשל כך לא הוקגתה לו אזרחות ישראלית, וביום תחילתו של חוק זה מלאו לו 22 שנים לפחות, רשאי, בהודעה לשר הפנים תוך שנה מיום תחילתו של חוק זה, לבטל את הצהרת הוריו לגביו והוא יהיה לאזרחי מכות שבות מיום מתן ההודעה האמורה.

דברי הסבר

צעת הוראת שעה שלפיה הם יהיו רשאים, תוך שנה מיום תחילת החוק המוצע, להודיע לשר הפנים על ביטול הצהרת התורים לגביהם, ובכך הם ירכשו אזרחות ישראלית מכות שבות מיום מתן ההודעה.

שמסרו הוריהם לגביהם אם גילם בין 18 ל-22 (ראה סעיף 1 לעיל).
אשר לאלה שנכללו בזמנו בהצהרת הוריהם וביום תחילתו של החוק ימלאו להם כבר 22 שנה לפחות, מור-